

Kontaktní osoba: Mgr. Kateřina Stibalová, Kontaktní centrum Litoměřice

Název příkladu dobré praxe: Výměnná a poradenská místnost ve Štětí

Cíle

Hlavními cíly terénního programu je:

- navázání kontaktu s uživateli drog a vytvoření vzájemné důvěry mezi klientem a TP
- minimalizace rizika somatického poškození
- minimalizace rizika sociální izolace
- odstranění opakovaného používání náčiní k aplikaci drog (u intravenózních uživatelů)
- používání méně rizikových způsobů aplikace drog
- podporování k pozitivnímu vztahu k drogám (např. abstinence)
- změna rizikového chování v oblasti bezpečného sexu
- informovanost klientů o rizicích spojených s užíváním nealkoholových drog (druhy, účinky drog, ale též způsoby aplikací)
- navázání klienta ke kontaktu s odborným zařízením
- znalost osvětových informací (bezpečné braní apod.)
- schopnost poskytnout první pomoc
- navázání kontaktu s rodiči a veřejností
- ochrana společnosti před šířením infekčních chorob
- kontaktování uzavřené drogové scény
- mapování drogové scény v dané oblasti

K naplňování cílů používáme metody práce:

- navázání kontaktu s uživateli drog a vytvoření vzájemné důvěry mezi klientem a TP
- Vstupní zhodnocení stavu klienta – tento proces zahrnuje jednání se zájemcem o sociální službu, zjištění základních informací o klientovi, jeho momentální zdravotní a sociální situaci, včetně užívaných drog a rizikovém chování. Při splnění stanovených podmínek se uzavírá smlouva o poskytnutí sociálních služeb a poté následuje proces individuálního plánování ve spolupráci s klientem.
- minimalizace rizika somatického poškození
- používání méně rizikových způsobů aplikace drog, odstranění opakovaného používání náčiní k aplikaci drog (u intravenózních uživatelů)

- změna rizikového chování v oblasti bezpečného sexu
- informovanost klientů o rizicích spojených s užíváním nealkoholových drog (druhy, účinky drog, ale též způsoby aplikací)
- navázání klienta ke kontaktu s odborným zařízením
- schopnost poskytnout první pomoc
- ochrana společnosti před šířením infekčních chorob (sběr a likvidace nalezených injekčních stříkaček a to nejen pracovníky TP, ale i pracovníky technických služeb a strážníky městské policie se kterými spolupracujeme)
- mapování pohybu na drogové scéně v dané oblasti a vytipování vhodných míst k práci terénních pracovníků.
- po letitých zkušenostech terénního programu na malých městech (cca 9 tis. obyvatel), jsme přistoupili k metodě práce s klienty v poradenské a výměnné místnosti. Tento model se zatím ujal ve Štětí a do budoucna bychom ho chtěli zavést také v ostatních městech terénního programu.

Obsah a metody realizace

Zdraví

- Předcházení nitrožilnímu užívání drog a podporování uživatelů k ukončení nitrožilního užívání.
- Minimalizace rizik spojených s užíváním drog.
- Výměna použitého injekčního materiálu.
- Toxikologické vyšetření
- Základní zdravotní ošetření.
- Šíření zdravotní osvěty, která se zaměřuje na informovanost jak uživatelů, tak i široké veřejnost.
- Vyhledávání a likvidace použitého injekčního materiálu nalezeného na veřejném prostranství.

Sociální podpora

- Navazování kontaktů s uživateli drog.
- Nasměrování a doporučení uživatelů do institucí poskytujících léčení a podpůrné služby.
- Asistence při řešení sociálních a problémů.
- Kontaktní práce.
- Sociální práce.
- Informační servis.

Psychoterapeutická pomoc

- Získání důvěry těchto osob.
- Krizová intervence.
- Krizová intervence po telefonu.

Monitoring

- Monitorování drogové scény v okrese Litoměřice.

Zdraví

Předcházení nitrožilnímu užívání drog a podporování uživatelů k ukončení nitrožilního užívání

Terénní pracovníci mají znalosti týkající se nejen rizik spojených s užíváním drog, ale také informace o pravidlech bezpečného užívání drog. O tom jaká místa jsou k aplikaci nejvhodnější, jakým způsobem se k aplikaci připravit, aby bylo riziko poškození uživatele co nejmenší, co je nezbytné pro ochranu zdraví před, během i po aplikaci drogy. Tyto informace mají za povinnost pracovníci předávat klientům co nejčastěji (pokud možno atraktivní, pro klienty přijatelnější a efektivnější formou).

Minimalizace rizik spojených s užíváním drog

V terénním programu je harm reduction termín označující veškeré aktivity a prostředky směřující k co největšímu možnému omezení zdravotních rizik vyvstávajících v souvislosti se zneužíváním návykových látek. Harm reduction má proto neoddiskutovatelné místo v systému péče o drogově závislé tam, kde selhávají jiné intervence.

Výměna použitého injekčního materiálu

Výměnný program je jednou z klíčových aktivit zaměřených na prevenci šíření infekcí (HIV, hepatitid), která je vždy méně nákladná než následná léčba. Výměnný program zahrnuje výměnu použitého injekčního materiálu nebo jeho součást. Může se jednat o samotný výdej čistého, nebo příjem použitého injekčního materiálu. Nedílnou součástí výměnného programu je i nabídka standardního vybavení potřebného k bezpečné aplikaci (např. tampony, dezinfekční materiál, filtry, sterilní vody), včetně poučení o bezpečném brání a bezpečné likvidaci použitého materiálu. Dále může být dle potřeby vydáván i jiný harm reduction materiál (např. prezervativy, alobal atd.) Pro hodnocení účinnosti výměnného programu je významný indikátor návratnosti (poměr vydaných a přijatých stříkaček). V optimálním případě by poměr měl být kladný pro vrácené stříkačky, protože do oběhu se dostávají stříkačky i z jiných zdrojů (jiná kontaktní centra, lékárny...)

Toxikologické vyšetření

Toxikologické vyšetření zahrnuje provedení, vyhodnocení a interpretace výsledků testu na přítomnost drog a jejich metabolitů v moči. Neoddělitelnou součástí testování je předtestové poradenství, předání informací o průběhu a limitech prováděného testu, odběr moči, samotné provedení testu a potestové poradenství. Základní vyšetření se provádí přímo v zařízení jednorázovými destičkovými testy.

Základní zdravotní ošetření

Základní zdravotní servis je poskytován v případech onemocnění či poranění bez závislosti na tom, zda se jednalo o ošetření onemocnění či poranění způsobených injekční aplikací drog (abscesy apod.), včetně neodkladné první pomoci. Za základní zdravotní ošetření se považují úkony nahrazující laickou domácí péči (aplikace mastí, obkladů apod.). Zdravotní servis zahrnuje pouze nejnutnější zdravotní ošetření klientů, zpravidla se jedná o drobná poranění. Cílem je ošetřit základní poranění a poskytnout nejnutnější pomoc v kombinaci s prací na motivaci klienta, která vede k přijetí odborné lékařské péče. Klienti jsou podporováni k péči o své zdraví a případně motivováni k návštěvě lékaře. Kromě informací o

zdravotních problémech, které sdělují pracovníci klientům osobně, poskytujeme také letáky s okruhy témat typu: absces, flegmóna, HIV/AIDS a hepatitida A, B, C.

Šíření zdravotní osvěty, která se zaměřuje na informovanost jak uživatelů, tak i široké veřejnost

Součástí terénního programu je i šíření zdravotní osvěty, kdy pracovníci kontaktovaným lidem předávají informace ústní formou či připravenými informačními letáky.

Vyhledávání a likvidace použitého injekčního materiálu nalezeného na veřejném prostranství

Jedním z úkolů terénních pracovníků je též snížení zdravotní a sociální zátěže v okolí osob užívajících drogy. Ochrana společnosti před šířením infekčních chorob je realizována ve spolupráci terénních pracovníků s pracovníky technických služeb a strážníky městské policie, kteří se podílí na sběru nalezených injekčních stříkaček a následné likvidaci, kterou zajišťuje Kontaktní centrum Litoměřice.

Sociální podpora

Navazování kontaktů s uživateli drog

První kontakt navazujeme pomocí motivačních faktorů, tj. služeb, které klientům poskytujeme. Jde také o oslovování vytypovaných jedinců či skupin, rozdávání informačních materiálů o terénním programu – letáčky.

Nasměrování a doporučení uživatelů do institucí poskytujících léčení a podpůrné služby

Klientům, kteří potřebují k řešení své situace specialisty či odborníky z institucí, zprostředkuje terénní pracovník kontakt. Klientovi též nejprve vysvětlíme důvod a cíl, případně popis nabízených služeb institucí. Nejčastěji jsou klienti terénního programu směřováni do kontaktního centra, které zajišťuje širší nabídku služeb určených lidem užívajícím drogy.

Asistence při řešení sociálních problémů

Klientům nabízíme asistenci při řešení sociálních problémů. Tato služba probíhá pouze po předem dohodnutých informacích, jako jsou čas, místo – instituce a co konkrétně klient chce vyřizovat. Pracovník může být přítomen i samotnému jednání klienta s úřady, pokud je pro klienta důležitou oporou, klient se vždy s pracovníkem dohodne na dalším postupu při jednání s úřady.

Kontaktní práce

Při kontaktní práci je vytvořen základní pracovní rámec potřebný pro realizaci konkrétní služby, který vychází z aktuální situace klienta a jeho potřeb. Cílem je vytvoření vzájemné důvěry a podmínek potřebných pro poskytování dalších služeb. Jsou hledány hranice komunikace s klientem a kultivovány jeho schopnosti vyjádřit své potřeby a naučit se využívat existující nabídky služeb. Neoddělitelnou součástí kontaktní práce je získávání údajů o místní drogové scéně a mapování rizikového chování klienta.

Sociální práce

Jedná se o aktivity zaměřené na zlepšení sociální situace klienta a jeho schopnosti řešit běžné sociální problémy. Jedná se o pomoc v oblasti sociálně-právní, zprostředkování dalších služeb v jiných zařízeních a asistenční služba.

Informační servis

Informační servis je určen uživatelům, osobám blízkým, odborné i široké veřejnosti. Informace jsou podávány srozumitelnou formou. Odpovídají povaze situace, stavu klienta a možnostem pracovníka. Pracovník může poskytnutí určité informace odmítnout, bude-li v rozporu s jeho přesvědčením o vhodnosti dané informace a její užitečnosti pro klienta. Klient může informační servis odmítnout. Informační servis obsahuje oblasti bezpečnějšího braní, bezpečného sexu, zdravotní oblasti, sociálně-právní, dále jsou poskytovány informace formou letáků s informacemi o kontaktním centru.

Psychoterapeutická pomoc

Získání důvěry těchto osob

Pracovník s ohledem na individualitu každého klienta, získává důvěru např. důrazem na anonymitu a neposkytováním informací o klientech. Terénní pracovník je první osobou, se kterou se klient setká. Do značné míry je to on, kdo rozhoduje, jestli prvotní zkušenost klienta s institucí bude pozitivní či negativní a tím ovlivňuje, jestli uživatel projeví opakovaně snahu vyhledat terénní program či přímo navštívit kontaktní centrum, nebo zůstane pouze u jednorázového kontaktu.

Krizová intervence

Služba krizové intervence je k dispozici lidem, kteří se ocitli v určité krizové situaci, často v souvislosti s nějakou ztrátou nebo naopak i se žádoucí změnou. Krizová intervence spočívá v nabídce patřičné pomoci s cílem usnadnit komunikaci, umožnit správný odhad problému, pomoci při vyjadřování emocí, navrátit sebedůvěru, mobilizovat podporu, podpořit účelné řešení problému (řešení je časově omezeno).

Krizová intervence po telefonu

Jedná se o telefonický rozhovor za účelem poskytnutí krizové intervence. Nejedná se o poradenství či informační kontakt.

Monitoring

Monitorování drogové scény v okrese Litoměřice

Mapování terénu je zaměřeno na poznání charakteru lokality z hlediska architektonického (z hlediska zástavby a populace v ní), institucionální sítě pomáhajících zařízení, možnosti trávení volného času, míst pro nezákonnou nebo společností neakceptovanou výdělečnou činnost. Podstatnou část této práce tvoří pozorování scény pravidelnými pochůzkami po jednotlivých lokalitách a získáváním informací o vývoji drogové scény zaměřené na tzv. skrytou populaci drogových uživatelů, monitoring nabídky a poptávky, populaci drogových uživatelů.

O klientech je vedena dokumentace, která tvoří podklad pro statistiku. Jedná se o kontaktní list a výměnný list, kam se zaznamenávají kontaktované osoby a využití služby. Z obou listů se vyhotovuje zápis z TP, který navíc obsahuje počet nalezených jehel, rozdaných letáků a

trasu, kterou pracovníci daný den prošli. Informace o osobních údajích, jsou chráněna anonymitou a registrací (kódem klienta). Klienti, kteří mají vyplněný in-come dotazník mají založenou osobní kartu jako klienti. Informace se zpracovávají do měsíčních zpráv a vyhodnocují v půlroční a výroční zprávě. Kvartálně se vyhodnocuje stav dané oblasti působnosti monitoringu. Zprávy jsou poskytovány spolupracujícím organizacím, jako jsou sociální odbory obcí, kde terénní program působí.

Terénní program Kontaktního centra Litoměřice spolupracuje s ostatními poskytovateli péče v celém bývalém okresu města Litoměřice. Pochvalujeme si spolupráci s městskou policií ve Štětí, kde policistům poskytujeme kontejnery pro sběr použitých injekčních stříkaček, které nám pak předávají k bezpečné likvidaci. Spolupráce probíhá také s odborem sociálních věcí městského úřadu. Spolupracujeme také se školskými a výchovnými zařízeními, kterým poskytujeme primární prevenci pro žáky či už konkrétní intervenci. Také spolupracujeme s lékárnami, kde pravidelně mapujeme prodej injekčních stříkaček a léčiv s obsahem pseudoefedrinu.

Odkaz na další informace:

www.kclitomerice.cz,

facebook: Kontaktní centrum Litoměřice